

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Г. Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХІАТРІЯ І НАРКОЛОГІЯ»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма: Практична психологія

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Практична психологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (Протокол №10 від 27 червня 2024 року).

Розробники:

Завідувач кафедри, проф. Опря Є.В.

Доцент кафедри, доц. Кантарьова Н.В.

Доцент кафедри, доц. Єрмуракі П.П.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психіатрії, наркології , медичної психології та психотерапії

Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

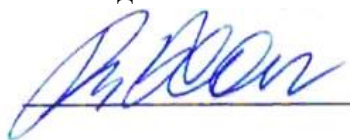
 Євген ОПРЯ

Погоджено із гарантом ОПП

 Ольга ЛИТВИНЕНКО

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з гуманітарних дисциплін ОНМедУ
Протокол № 1 від 27.08.2025 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з гуманітарних дисциплін ОНМедУ

 Володимир ХАНЖИ

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Вибіркова дисципліна	
Загальна кількість: Кредитів: 3 Годин: 90	Галузь знань 05 «Соціальні і поведінкові науки» Спеціальність 053 «Психологія» Рівень вищої освіти другий (магістерський)	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
		Рік підготовки: 2	
		Семестр: III	
		Лекції (8 год.)	Лекції (4 год.)
		Практичні (14 год.)	Практичні (6 год.)
		Лабораторні (0 год.)	Лабораторні (0 год.)
		Самостійна робота (68 год.) у т.ч. індивідуальні завдання	Самостійна робота (80 год.) у т.ч. індивідуальні завдання
		Форма підсумкового контролю – залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни компетентності, програмні результати навчання

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів освіти теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для первинної діагностики, профілактики, лікування та психосоціальної реабілітації осіб із психічними та поведінковими розладами, включаючи стани, зумовлені вживанням психоактивних речовин, на рівні первинної медико-психологічної допомоги.

Завдання:

1. Ознайомлення з основами психіатрії та наркології: вивчення етіології, патогенезу, клінічних проявів, типів перебігу психічних та психосоматичних розладів.
2. Формування клінічного мислення: розвиток умінь визначати попередній діагноз психічних і психосоматичних розладів на основі спостереження, аналізу симптоматики та скринінгових інструментів.
3. Опанування принципів ведення пацієнтів: набуття навичок вибору тактики спостереження, направлення до спеціалістів, взаємодії з психіатром, психотерапевтом, наркологом.
4. Засвоєння методів профілактики та психоосвіти: вивчення підходів до первинної, вторинної та третинної профілактики психічних та поведінкових розладів.
5. Формування навичок міждисциплінарної взаємодії в команді з медичними працівниками та соціальними службами при роботі з особами з психічними порушеннями.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

• Загальних (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

ЗК11. Здатність до самоосвіти та саморозвитку

• Спеціальних (СК):

СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (психодіагностичну, консультативну тощо) з використанням науково верифікованих методів та технік

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями

СК11. Здатність створювати, організовувати та реалізовувати різноманітні способи психологічного супроводу на етапах профілактики, діагностики та консультування щодо відновлення ментального здоров'я

- **Програмні результати навчання (ПРН):**

ПРН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій

ПРН5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (у т. ч. супровід осіб з психічними розладами), провадити їх та оцінювати якість

ПРН7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях

ПРН8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації

ПРН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності

ПРН10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності

ПРН12. Застосовувати відповідну наукову інформацію щодо вирішення проблем профілактики, збереження, відновлення ментального здоров'я

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- Клінічну картину, особливості діагностики та основні підходи до лікування найбільш поширених психічних і поведінкових розладів, у тому числі психосоматичних станів та розладів, пов'язаних із вживанням психоактивних речовин.

Вміти:

- Збирати психіатричний анамнез: отримувати інформацію про скарги, анамнез захворювання, анамнез життя, соціальний та сімейний контекст.
- Виділяти провідні клінічні симптоми та синдроми, формулювати попередній діагноз.
- Здійснювати диференціальну діагностику, встановлювати клінічний діагноз при психічних розладах.
- Визначати загальні принципи лікування психічних захворювань.
- Розпізнавати психіатричні невідкладні стани (агресія, суїцидальна поведінка, психоз тощо).
- Визначати тактику ведення таких станів та надавати екстрену допомогу (в межах компетенції психолога/немедичного працівника).
- Визначати тактику диспансерного спостереження пацієнтів із психічними розладами.
- Дотримуватися етичних норм, біоетичних принципів і стандартів деонтології у роботі з психічно хворими пацієнтами.

Оволодіти навичками:

- Проведення первинного психіатричного інтерв'ю, встановлення терапевтичного контакту, підтримання ефективної комунікації з пацієнтом.
- Проведення базового клінічного обстеження психічного стану (оцінка свідомості, орієнтації, мислення, емоційного стану, поведінки тощо).
- Ведення медичної (психіатричної) документації відповідно до нормативних вимог.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Історія, предмет та завдання сучасної психіатрії та наркології: роль і місце психолога у міждисциплінарному підході. Класифікація психічних розладів. Психопатологічна термінологія.

Предмет і завдання психіатрії та наркології, їх місце серед інших розділів медичної науки. Найважливіші етапи розвитку психіатрії, роль психофізіологічних і психоаналітичних теорій у поясненні психічних і психопатологічних явищ. Розвиток вітчизняної психіатрії. Вплив сучасного рівня розвитку загальної та спеціальної патології, загальної і медичної психології, соціально-економічного стану суспільства і масової свідомості на розуміння суті психічної патології та

ставлення до хворих із психічними розладами. Значення спадковості, соціально-економічних, екологічних і психологічних факторів у формуванні психічних розладів. Значення стану адаптаційних механізмів організму і ЦНС для збереження психічного здоров'я, його розлади під впливом несприятливої спадковості і набутої психопатологічної схильності, соматичних захворювань, інтоксикацій (екологічних, промислових, побутових, психоактивними речовинами, лікарських та ін.), фізичних, психічних травм, інших шкідливих впливів на головний мозок і психіку в етіології психічних розладів і захворювань. Основні патогенетичні механізми психічної патології (біохімічні, імунологічні, нейрорефлекторні, нейродинамічні та ін.). Поняття симптому, синдрому і захворювання (нозологічної форми) в психіатрії. Поняття реєстрів психічної патології. Питання класифікації психічних розладів. Синдромологічна та нозологічна класифікація психічної патології (за клінічними формами, тяжкістю порушень психіки, перебігом, етіологією та патогенезом). Характеристика реєстрів психічних розладів. Співвідношення реєстрів, симптомів, синдромів та нозологічних одиниць. Поняття психотичного та непсихотичного розладу, органічного дефекту психіки. Розділ психічних розладів Міжнародної класифікації хвороб 10 і 11 перегляду.

Тема 2. Методи клініко-психопатологічного дослідження. Нормативно-правові аспекти діяльності психолога у сфері охорони здоров'я. Роль психолога у структурі амбулаторної і стаціонарної допомоги в психіатрії і наркології. Етичні принципи міждисциплінарної реабілітації психічних захворювань і розладів.

Метод спостереження і самоспостереження. Цілеспрямована психологічна бесіда: анамнез життя, анамнез захворювання (зі слів хворого та осіб, які знають хворого), описання психічного статусу. Етіологічний метод. Поведінкові прояви психічних розладів. Поняття адекватності, адаптації та критики свого стану. Метод психоаналізу та психодинамічного спостереження. Параклінічні методи: експериментально-психологічний, рентгенологічний та томографічний (КТ, ЯМР), електрофізіологічний, лабораторні, епідеміологічний, генетичний. Значення параклінічних методів у психіатричній діагностиці.

Десять принципів ВООЗ стосовно захисту прав психічно хворих. Сучасна концепція охорони психічного здоров'я в Україні. Програма mhGAP Поширене ведення ментальних розладів на первинній ланці.

Принципи амбулаторної і стаціонарної допомоги хворим з психічними розладами в залежності від їх етіології, клінічних проявів і особливостей перебігу. Правові принципи психіатричної допомоги.

Роль лікаря соматичного профілю в наданні медичної допомоги хворим із симптоматичними (особливо граничними непсихотичними) психічними порушеннями. Сучасна структура організації психіатричної допомоги. Особливості структури стаціонарів для психічно хворих дорослих і дітей.

Перша і невідкладна допомога хворим із психічними порушеннями, основні показання до госпіталізації. Особливості транспортування психічно хворих, які знаходяться в стані збудження. Правила утримання хворого. Сучасні методи корекції збудження. Особливості догляду за психічно хворими (дорослими та дітьми). Принципи організації психіатричної допомоги на селі. Роль дільничного та родинного лікаря, лікарів різних спеціальностей у виявленні психічних захворювань і розладів, у наданні медичної допомоги хворим, організації лікування та вирішенні питань соціального забезпечення.

Організація амбулаторної психіатричної допомоги. Структура психіатричного диспансеру. Виявлення ранніх форм психічних захворювань. Облік груп хворих із непсихотичними психічними розладами та психозами. Особливості роботи лікаря з психічно хворими, які знаходяться вдома. Патронажна робота. Денні стаціонари. Послідовний зв'язок у роботі диспансерів і психіатричних стаціонарів. Амбулаторне лікування хворих із різними захворюваннями, підтримуюча терапія, особливості її організації, її значення для охорони здоров'я. Проблеми реадaptaції і реабілітації психічно хворих.

Програма дій у подоланні прогалин в сфері охорони здоров'я mhGAP за ініціативи і підтримки World Health Organization, Міністерства охорони здоров'я України, Всеукраїнської програми ТИ ЯК націлена на підготовку фіхівців лікарів загальної практики.

Тема 3. Психопатологія пізнавальних процесів. Порушення відчуттів та сприйняття. Порушення уваги, пам'яті та інтелекту. Типологія порушень мислення. Порушення емоційно-ефекторної сфери. Порушення свідомості та самосвідомості.

Порушення відчуттів: гіперестезії, гіпестезії, анестезії, сенестопатії. Порушення сприймань: ілюзії (афективні, інтерпретативні, парейдолічні). Психосенсорні розлади: метаморфопсії та порушення схеми тіла (аутометаморфопсії). Галюцинації: прості та складні; зорові, слухові, нюхові, тактильні та інших аналізаторів. Справжні галюцинації та псевдогалюцинації. Імперативні, коментуючі та нейтральні. Гіпнагогічні та гіпнопомпічні галюцинації. Уявлення, фантазування нормальне та патологічне. Вікові особливості розладів відчуттів, сприймань та уявлень. Способи виявлення. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів відчуттів, сприймань та уявлень

Розлади уваги: підвищене відволікання, підвищена прикутість, підвищена виснажливість. Патологічне посилення пам'яті - гіпермнезія. Патологічне ослаблення пам'яті - гіпомнезія. Втрата пам'яті – амнезія (репродукційна, фіксаційна, ретроградна, антероградна, прогресуюча). Парамнезії: псевдоремінісценції, конфабуляції, криптомнезії. Особливості розладів пам'яті при різних захворюваннях. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів пам'яті. Способи виявлення розладів пам'яті.

Порушення інтелекту: деменція (лакуарна, тотальна, епілептична, шизофренічна), олігофренія, межова розумова відсталість, інфантилізм. Вікові особливості розладів мислення та інтелекту. Способи виявлення. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів мислення та інтелекту.

Порушення мислення за темпом (сповільнення, зупинка, прискорення), за логічним зв'язком (деталізація, персеверація, паралогічне мислення, резонерство, аутичне, символічне, аморфне, розірваність, незв'язність (інкогерентність, ментизм). Нав'язливі ідеї (хворобливого міркування, нав'язливий рахунок, нав'язливі спогади та ін.). Надцінні ідеї (винаходу та відкриття, ревнощів, сутяжництва, іпохондричні та ін.). Маячні ідеї (відношення, переслідування, отруєння, впливу, шкоди, ревнощів, величності, самозневаги, самозвинувачення, іпохондричні, релігійні та ін.). Індуковані маячні ідеї. Первинні маячні ідеї (інтерпретативні), вторинні маячні ідеї (почуттєві).

Порушення сили емоцій – патологічне посилення позитивних емоцій (гіпертімія, ейфорія, манія, морія, екстаз); патологічне посилення негативних емоцій (гіпотімія, депресія, меланхолічний раптус, хвороблива анестезія психіки, страх, тривога). Патологічне послаблення емоцій (апатія, емоційна холодність, емоційна тупість). Порушення стійкості емоцій (емоційна лабільність, слабодухість, експлозивність, емоційна інертність (торпідність). Порушення адекватності емоцій (неадекватність емоцій, амбівалентність, фобії, дисфорії, патологічний афект). Сомато-вегетативні ознаки емоційних розладів. Вікові особливості афективних розладів. Способи визначення порушень емоцій.

Вольові розлади: абулія, гіпобулія, гіпербулія, парабулії. Розлади потягів: посилення, послаблення, збочення інстинктів. Компульсивні потяги (дромоманія, діпсоманія, наркоманія, піроманія, міфоманія, ігрова (гемблінг), Інтернет-залежність та ін.). Обсесивні потяги. Амбітендентність. Психомоторні розлади: збудження, ступор, паракінезії (парамімії, манерність, стереотипії, ехо-симптоми). Порушення мовлення: прискорення, сповільнення, заїкання, шепелявість, картавість, логоклонія тощо. Вікові особливості ефекторних порушень.

Стан свідомості при стомленості, під час сну та сновидінь, афективне звуження свідомості. Синдроми пригнічення свідомості: непритомність, обнубіляція, сомнолетність, оглушення, сопор, кома. Синдроми потьмарення свідомості: астенічної сплутаності, деліріозний, онейроїдний, аментивний, синдром сутінкового стану свідомості. Синдроми дереалізації та деперсоналізації. Вікові особливості порушення свідомості та самосвідомості. Особливості догляду, спостереження, транспортування хворих із порушенням свідомості. Методи визначення стану свідомості та його порушень.

Тема 4. Психопатологічні синдроми. Непсихотичні, психотичні та дефектно-органічні. Особливості клінічної психодіагностики.

Поняття та визначення психопатологічного синдрому та симптому. Анатомо-фізіологічна основа психопатологічних синдромів. Класифікація психопатологічних синдромів (за переважними порушеннями визначеної психічної сфери, за регістром).

Межові непсихотичні синдроми: астенічний, невротичні (неврастенічний, obsесивно-фобічний, дисморфобічний, тощо), депресивний, іпохондричний, соматоформні. Психотичні синдроми: депресивний, маніакальний, параноїдний, паранойяльний, дисморфоманічний, кататонічний, гебефренічний, деліріозний, онейроїдний, аментивний, астенічної сплутаності свідомості, сутінкового стану свідомості, галюциноза. Дефектно-органічні синдроми: психоорганічний, Корсаковський амнестичний, розумової відсталості, деменції. Основні психопатологічні синдроми дитячого віку: невротії, дитячого аутизму, гіпердинамічний, дитячих патологічних страхів, нервової анорексії, інфантилізму. Значення діагностики психопатологічного синдрому для вибору метода невідкладної терапії та наступного обстеження хворого.

Тема 5. Екзогенні органічні психічні порушення. . Психічні порушення при черепно-мозкових травмах. Поняття бойової психічної травми.

Основні патогенетичні механізми органічних психічних порушень. Класифікація психічних порушень органічної природи. Особливості психічних порушень у різні періоди захворювання. Клінічні прояви психічних порушень при органічних захворюваннях. Принципи диференціальної діагностики психічних порушень органічної природи. Принципи терапії психічних порушень органічної природи.

Психічні порушення при інфекційних хворобах. Етіопатогенетичні механізми ураження головного мозку при загальних та внутрішньомозкових інфекціях. Екзогенні типи реакцій (К. Бонгоффера). Психічні порушення при гострих інфекціях. Психічні порушення при хронічних інфекціях. Психічні розлади у ВІЛ-інфікованих. Вікові особливості, перебіг, прогноз, принципи лікування, профілактика, експертиза та соціально-трудова реабілітація.

Психічні порушення при черепно-мозкових травмах. Бойова психічна травма та її наслідки. Особливості психічних порушень в найгостріший, гострий та пізній стадіях травматичної хвороби. Резидуально-органічні наслідки черепно-мозкових травм. Вікові особливості, перебіг, принципи лікування, профілактики, експертизи та соціально трудової реабілітації.

Психічні порушення при інтоксикаціях та внаслідок екологічно несприятливих впливів. Клінічні особливості психічних розладів при гострих та хронічних отруєннях лікарськими засобами, при харчових отруєннях, при інтоксикаціях промисловими та побутовими отрутами. Психопатологічні особливості людей, що мешкають в екологічно несприятливих зонах, особливості психічних порушень, які викликані екологічно несприятливими факторами. Психопатологічні проблеми, пов'язані із урбанізацією. Профілактика і лікування психічних порушень в разі промислових, лікарських інтоксикацій та внаслідок екологічно несприятливих впливів.

Пострадіаційні психічні порушення. Гостра та хронічна променева хвороба, клінічні (соматоневрологічних та психопатологічні) прояви променевих уражень. Психічні розлади під впливом НВЧ та електромагнітного поля. Пострадіаційні психічні розлади: реактивні під впливом ситуації радіаційної катастрофи та органічні під впливом опромінювання та інкорпорації радіонуклідів. Особливості профілактики, терапії, соціальної реабілітації та експертизи пострадіаційних психічних порушень, медикаментозна та психотерапевтична корекція.

Тема 6. Геронтопсихіатрія. Особливості психічної патології похилого та старечого віку. Етіологія вродженості та набутості розумової відстаності.

Загальна характеристика та класифікація психічної патології похилого та старечого віку. Етіологія, патогенез психічних порушень похилого та старечого віку. Функціональні психічні порушення: клімактеричні, неврозоподібні стани, пресенільні психози (депресія, параноя, функціональні психози старечого віку – клінічні варіанти перебігу, кінцевий стан, лікування та профілактика). Сенільні та пресенільні деменції – хвороба Альцгеймера, Піка, стареча деменція, деменція при хворобі Паркінсона. Клінічні особливості, перебіг, лікування, профілактика.

Визначення поняття розумової відсталості. Розповсюдженість, соціо-культурні особливості. Етіологія та патогенетичні механізми формування розумової відсталості. Класифікація олігофренії. Ступені та клінічні форми олігофренії: легка розумова відсталість (дебільність), помірна та важка розумова відсталість (імбецильність), глибока розумова відсталість (ідіотія). Сомато-неврологічні симптоми. Диференційна діагностика із дефектними станами іншої етіології. Динаміка олігофренії. Принципи лікування, медико - педагогічна корекція. Соціально - трудова

реабілітація. Профілактичні заходи. Експертиза розумової відсталості. Межова розумова відсталість та психофізичний інфантилізм. Принципи корекції, реабілітації та експертизи.

Тема 7. Наркологія: хвороби залежності. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю. Психічні та поведінкові розлади в наслідок вживання наркотичних та інших психоактивних речовин (наркоманія та токсикоманія).

Поняття психоактивних речовин, феноменів вживання та залежності. Причини, які приводять до зловживання психоактивними речовинами та поширеність цього явища. Класичне поняття великого наркоманічного синдрому. Особливості перебігу наркологічних захворювань: гостра інтоксикація, зловживання, синдром залежності, стан абстиненції, делірій, психотичні розлади у стані сп'яніння, резидуальні та відстрочені розлади.

Просте алкогольне сп'яніння, його ступені, індивідуальні особливості, діагностика, надання медичної допомоги при гострих алкогольних отруєннях. Патологічне сп'яніння: діагностика, судово-психіатрична експертиза. Побутове пияцтво.

Алкоголізм (залежність від алкоголю), його критерії, наркоманічний синдром при алкоголізмі. Діагностика абстинентного стану, медична допомога. Стадії алкоголізму, особливості деградації особистості. Особливості алкоголізму підлітків, жінок. Соматоневрологічна симптоматика при алкоголізмі.

Гострі металкогальні психози. Затяжні металкогальні психози. Алкогольні енцефалопатії. Алкогольна депресія. Лікування металкогальних психозів. Організація психотерапії та реабілітації залежних.

Залежність від опіатів, канабіоїдів, психостимуляторів (амфетаміну, ефедрону, кокаїну), галюциногенів, барбітуратів. Стадії наркоманій, перебіг, кінцевий стан. Лікування і профілактика наркоманій. Особливості наркоманій підлітків, жінок. Залежність від транквілізаторів, снодійних, холінолітичних препаратів, кофеїну, летучих розчинників. Тютюнова залежність (стадії, перебіг, кінцевий стан). Особливості токсикоманії підлітків жінок. Лікування і профілактика токсикоманій.

Тема 8. Психогенні захворювання. Невротичні розлади. Розлади адаптації та їх класифікація. Посттравматичний стресовий розлад. Бойова психічна травма, включно внаслідок катування та насильства.

Визначення поняття. Класичне вчення про психогенії. Емоційний стрес та психічна травма. Загальна характеристика захворювань, що пов'язані з емоційно-стресовим та психотравмуючим впливом на людину, їх поширеність, медичне та соціальне значення. Етіологія та патогенез, роль спадковості, набутих факторів, особливостей характеру людини. Класифікація психогенній.

Етіологія та патогенез неврозів, їх класифікації, розподіл за клінічною картиною і перебігом. Клінічні особливості, загальні для всіх неврозів і характерні для окремих форм: неврастенії, істерії, неврозу нав'язливих станів, депресивного, іпохондричного, дисморфофобічного, страху, нервової анорексії, невротичних порушень органів відчуття (глухонімота, анестезії та ін.) та деяких інших органів і систем організму, моносимптомні неврози у дітей. Неврастенія. Фобічні розлади (агорафобія, соціальні фобії, основні специфічні ізольовані фобії). Тривожні розлади. Обсесивно-компульсивний розлад. Дисоціативні розлади: дисоціативні амнезія, фуга, ступор, транс та одержимість, дисоціативні рухові розлади („істеричні паралічі“), дисоціативні конвульсії, анестезія або втрата чуттєвого сприйняття („істеричні сліпота, глухота” та ін.). Депресивні невротичні розлади. Моносимптомні неврози у дітей. Лікування та профілактика неврозів. Соматизований розлад, соматоформна вегетативна дисфункція, іпохондричний розлад, психалгія. Лікування та профілактика.

Загальна характеристика. Гострі реактивні психози: фугіформна реакція, гострі істеричні психози, паморочний стан, реактивна сплутаність, реактивний ступор, параноїдна реакція. Затяжні реактивні психози, загальні клінічні ознаки, критерії Ясперса. Реактивна депресія, реактивний параноїд, індукований параноїдний психоз, марення глухуватих, затяжний реактивний ступор. Вікові особливості, наслідки. Терапія реактивних психозів, їх експертиза, профілактика, реабілітація. Визначення бойової психічної травми, етіологія, патогенез, види БПТ, прояви, наслідки, підходи до лікування. Посттравматичний стресовий розлад. Визначення поняття. Причини ПТСР. Клінічні особливості: емоційна відчуженість, заціпеніння почуттів і уникнення стимулів, що могли б викликати спогади про травму. Вегетативні розлади. Порушення соціального функціонування. Тенденції суїцидальні, до зловживання психоактивними речовинами.

Профілактика та лікування. Мобільні бригади медико-психологічної допомоги.

Тема 9. Шизофренія, шизоафективні розлади. Афективні розлади. Епілепсія.

Визначення поняття. Шизофренія як нозологічна форма в історичному аспекті. Епідеміологія. Основні гіпотези патогенетичних механізмів при шизофренії (нейрохімічна, психоаналітична, соціо-культурна). Премобірдні особливості. Клінічні прояви: розщеплення, основні („негативні”) симптоми (аутизм, емоційне збідніння, розлад асоціативного процесу, ефекторно-вольові порушення), продуктивні симптоми. Основні клінічні форми: параноїдна, проста, гебефренічна, кататонічна, недиференційована форма, постшизофренічна депресія, резидуальна шизофренія. Типи перебігу хвороби: безперервно-прогресивний, приступоподібно-прогресивний, періодичний. Кінцевий стан шизофренії. Поняття дефекту, типи дефектів. Діагностика шизофренії: психопатологічний та експериментально-психологічний методи. Диференційна діагностика. Особливості дитячої шизофренії. Лікування шизофренії: інсуліно-коматозна, пірогенна, електросудомна, фармакотерапія: показання та протипоказання. Застосування нейролептиків, антидепресантів, транквілізаторів. Психотерапевтична допомога. Підтримуюча терапія, трудотерапія, соціотерапія. Профілактика рецидивів, соціально-реабілітаційні заходи. Експертиза: трудова, військова, судово-психіатрична. Шизотипові та маревні розлади. Умови виникнення, сприятливі фактори, клінічні симптоми, лікування, кінцевий стан. Індукований маревний розлад. Шизоафективні розлади. Сучасні уявлення про генезис, розповсюдженість. Клінічна симптоматика. Лікування шизоафективних розладів.

Визначення поняття, поширеність. Маніакально-депресивний психоз. Клінічні прояви маніакальної та депресивної фаз. Інтермісія. Типи перебігу. Соматичні еквіваленти ендогенної депресії, триада Протопопова. Маскована депресія, її соматовегетативні та психопатологічні ознаки. Гіпоманії. Субдепресії. Циклотимія. Особливості афективних захворювань у дітей. Особливості нагляду за хворими у стані депресії. Принципи профілактики й терапії афективних психозів. Протирецидивна терапія при маніакально-депресивних психозах. Немедикаментозні методи лікування депресивних розладів. Проблеми експертизи та медико-соціальної реабілітації хворих на афективні психічні порушення.

Визначення епілепсії, її поширеність. Етіологія та патогенез епілепсії. Поняття про епілептичний осередок. Пароксизм, його клінічна характеристика. Первинна (генуїнна) та вторинна (симптоматична) епілепсія, особливості її виникнення та перебіг. Поняття про епілептичні реакції та епілептиформний синдром. Класифікація епілепсії: генералізована та фокальна (локальна, парціальна). Класифікація епілептичних пароксизмів. Прості парціальні припадки (без порушення свідомості): моторні, сенсорні, із вегето-вісцеральними проявами, із порушенням психічних функцій (дисфазичні, дисмнезичні, із порушенням мислення, афективні, з ілюзіями, із складними галюцинаціями). Комплексні парціальні припадки (із порушенням свідомості). Генералізовані припадки (абсанси, міоклонічні, клонічні, тонічні, тоніко-клонічні, атонічні). Вторинно-генералізовані припадки. Епілептичний статус. Епілептичні психози. Зміни особистості у хворих на епілепсію. Особливості епілепсії у дітей. Диференціальна діагностика епілепсії. Діагностичне значення клініко-анамнестичного обстеження, електрофізіологічних методик. Принципи лікування епілепсії (комплексність, аналіз етіологічних та провокуючих факторів, особливостей клінічної картини). Невідкладна допомога при епілептичному статусі. Методи лікування дисфорій, запаморочення свідомості та інших епілептичних психозів. Принципи медико-соціальної реабілітації. Трудова, військова та судово-психіатрична експертиза.

Тема 10. Порушення психічного розвитку. Психічні розлади, що починаються у дитячому та підлітковому віці. Розлади особистості.

Визначення поняття. Історичний огляд. Роль вітчизняних та іноземних вчених у вивченні цієї патології. Розповсюдженість. Етіологічні фактори та патогенетичні механізми формування психопатії. Основні ознаки психопатії. Клінічні форми психопатії, їх динаміка, вікові особливості. Диференційна діагностика. Принципи лікування, профілактики, експертизи та соціально – трудової реабілітації. Патохарактерологічний розвиток особистості, його відмінність від психопатії. Клінічні прояви, діагностика та диференційна діагностика. Перебіг та прогноз. Лікувально – корекційні заходи. Питання експертизи та реабілітації.

Визначення поняття “дитячий аутизм”. Історичний огляд. Роль вітчизняних та світових вчених у вивченні цієї проблеми. Поширення. Етіологія та патогенетичні механізми. Клінічні

прояви дитячого аутизму. Діагностика та диференційний діагноз. Перебіг та прогноз. Лікування. Реабілітація. Профілактика. Питання експертизи. Визначення поняття “синдром дефіциту уваги з гіперактивністю”. Історичний огляд. Роль вітчизняних та світових вчених у вивченні цієї проблеми. Поширення. Етіологічні фактори та патогенетичні механізми виникнення гіперкінетичних розладів. Клінічні прояви. Розлади соціальної поведінки. Роль соціо-культуральних факторів в формуванні розладів поведінки. Діагностика та диференційна діагностика. Дінаміка. Прогноз. Питання дитячої та підліткової злочинності. Лікування гіперкінетичних та поведінкових розладів. Медико-педагогічна корекція. Соціальна реабілітація. Питання профілактики та експертизи. Визначення поняття “дитячий аутизм”. Історичний огляд. Роль вітчизняних та світових вчених у вивченні цієї проблеми. Поширення. Етіологія та патогенетичні механізми. Клінічні прояви дитячого аутизму. Діагностика та диференційний діагноз. Перебіг та прогноз. Лікування. Реабілітація. Профілактика. Питання експертизи.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Тема	Лекції	Практичні заняття	СРЗ
Тема 1. Історія, предмет та завдання сучасної психіатрії та наркології: роль і місце психолога у міждисциплінарному підході. Класифікація психічних розладів. Психопатологічна термінологія.	1	1	5
Тема 2. Методи клініко-психопатологічного дослідження. Нормативно-правові аспекти діяльності психолога у сфері охорони здоров'я. Роль психолога у структурі амбулаторної і стаціонарної допомоги в психіатрії і наркології. Етичні принципи міждисциплінарної реабілітації психічних захворювань і розладів.	1	1	6
Тема 3. Психопатологія пізнавальних процесів. Порушення відчуттів та сприйняття. Порушення уваги, пам'яті та інтелекту. Типологія порушень мислення. Порушення емоційно-ефекторної сфери. Порушення свідомості та самосвідомості.	1	2	6
Тема 4. Психопатологічні синдроми. Непсихотичні, психотичні та дефектно-органічні. Особливості клінічної психодіагностики.	1	2	6
Тема 5. Екзогенні органічні психічні порушення. . Психічні порушення при черепно-мозкових травмах. Поняття бойової психічної травми.	1	1	4
Тема 6. Геронтопсихіатрія. Особливості психічної патології похилого та старечого віку. Етіологія вродженості та набутості розумової відстаності.	0	1	5
Тема 7. Наркологія: хвороби залежності. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю. Психічні та поведінкові розлади в наслідок вживання наркотичних та інших психоактивних речовин (наркоманія та токсикоманія).	1	2	7
Тема 8. Психогенні захворювання. Невротичні розлади. Розлади адаптації та їх класифікація. Посттравматичний стресовий розлад. Бойова психічна травма, включно внаслідок катування та насильства.	1	2	7
Тема 9. Шизофренія, шизоафективні розлади. Афективні розлади. Епілепсія.	1	1	5
Тема 10. Порушення психічного розвитку. Психічні розлади, що починаються у дитячому та підлітковому віці. Розлади особистості.	0	1	7
Всього годин – 90	8	14	68

Заочна форма навчання

Тема	Лекції	Практичні заняття	СРЗ
Тема 1. Історія, предмет та завдання сучасної психіатрії та наркології: роль і місце психолога у міждисциплінарному підході. Класифікація психічних розладів. Психопатологічна термінологія.	1	0	6
Тема 2. Методи клініко-психопатологічного дослідження. Нормативно-правові аспекти діяльності психолога у сфері охорони здоров'я. Роль психолога у структурі амбулаторної і стаціонарної допомоги в психіатрії і наркології. Етичні принципи міждисциплінарної реабілітації психічних захворювань і розладів.	1	1	7
Тема 3. Психопатологія пізнавальних процесів. Порушення відчуттів та сприйняття. Порушення уваги, пам'яті та інтелекту. Типологія порушень мислення. Порушення емоційно-ефекторної сфери. Порушення свідомості та самосвідомості.	0	1	8
Тема 4. Психопатологічні синдроми. Непсихотичні, психотичні та дефектно-органічні. Особливості клінічної психодіагностики.	1	1	8
Тема 5. Екзогенні органічні психічні порушення. . Психічні порушення при черепно-мозкових травмах. Поняття бойової психічної травми.	0	0	8
Тема 6. Геронтопсихіатрія. Особливості психічної патології похилого та старечого віку. Етіологія вродженості та набутості розумової відстаності.	0	0	8
Тема 7. Наркологія: хвороби залежності. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю. Психічні та поведінкові розлади в наслідок вживання наркотичних та інших психоактивних речовин (наркоманія та токсикоманія).	1	1	9
Тема 8. Психогенні захворювання. Невротичні розлади. Розлади адаптації та їх класифікація. Посттравматичний стресовий розлад. Бойова психічна травма, включно внаслідок катування та насильства.	0	1	9
Тема 9. Шизофренія, шизоафективні розлади. Афективні розлади. Епілепсія.	0	1	8
Тема 10. Порушення психічного розвитку. Психічні розлади, що починаються у дитячому та підлітковому віці. Розлади особистості.	0	0	9
Всього годин – 90	4	6	80

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кіль-кість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема 1. Історія, предмет та завдання сучасної психіатрії та наркології: роль і місце психолога у міждисциплінарному підході. Класифікація психічних розладів. Психопатологічна термінологія.	1	1
2.	Тема 2. Методи клініко-психопатологічного дослідження. Нормативно-правові аспекти діяльності психолога у сфері охорони здоров'я. Роль психолога у структурі амбулаторної і стаціонарної допомоги в психіатрії і наркології. Етичні	1	1

	принципи міждисциплінарної реабілітації психічних захворювань і розладів.		
3.	Тема 3. Психопатологія пізнавальних процесів. Порушення відчуттів та сприйняття. Порушення уваги, пам'яті та інтелекту. Типологія порушень мислення. Порушення емоційно-ефекторної сфери. Порушення свідомості та самосвідомості.	1	0
4.	Тема 4. Психопатологічні синдроми. Непсихотичні, психотичні та дефектно-органічні. Особливості клінічної психодіагностики.	1	1
5.	Тема 5. Екзогенні органічні психічні порушення. . Психічні порушення при черепно-мозкових травмах. Поняття бойової психічної травми.	1	0
6.	Тема 6. Геронтопсихіатрія. Особливості психічної патології похилого та старечого віку. Етіологія вродженості та набутості розумової відстаності.	0	0
7.	Тема 7. Наркологія: хвороби залежності. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю. Психічні та поведінкові розлади в наслідок вживання наркотичних та інших психоактивних речовин (наркоманія та токсикоманія).	1	1
8.	Тема 8. Психогенні захворювання. Невротичні розлади. Розлади адаптації та їх класифікація. Посттравматичний стресовий розлад. Бойова психічна травма, включно внаслідок катування та насильства.	1	0
9.	Тема 9. Шизофренія, шизоафективні розлади. Афективні розлади. Епілепсія.	1	0
10.	Тема 10. Порушення психічного розвитку. Психічні розлади, що починаються у дитячому та підлітковому віці. Розлади особистості.	0	0
	Всього	8	4

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кіль-кість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема 1. Історія, предмет та завдання сучасної психіатрії та наркології: роль і місце психолога у міждисциплінарному підході. Класифікація психічних розладів. Психопатологічна термінологія.	1	0
2.	Тема 2. Методи клініко-психопатологічного дослідження. Нормативно-правові аспекти діяльності психолога у сфері охорони здоров'я. Роль психолога у структурі амбулаторної і стаціонарної допомоги в психіатрії і наркології. Етичні принципи міждисциплінарної реабілітації психічних захворювань і розладів.	1	1
3.	Тема 3. Психопатологія пізнавальних процесів. Порушення відчуттів та сприйняття. Порушення уваги, пам'яті та інтелекту. Типологія порушень мислення. Порушення	2	1

	емоційно-ефекторної сфери. Порушення свідомості та самосвідомості.		
4.	Тема 4. Психопатологічні синдроми. Непсихотичні, психотичні та дефектно-органічні. Особливості клінічної психодіагностики.	2	1
5.	Тема 5. Екзогенні органічні психічні порушення. . Психічні порушення при черепно-мозкових травмах. Поняття бойової психічної травми.	1	0
6.	Тема 6. Геронтопсихіатрія. Особливості психічної патології похилого та старечого віку. Етіологія вродженості та набутості розумової відстаності.	1	0
7.	Тема 7. Наркологія: хвороби залежності. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю. Психічні та поведінкові розлади в наслідок вживання наркотичних та інших психоактивних речовин (наркоманія та токсикоманія).	2	1
8.	Тема 8. Психогенні захворювання. Невротичні розлади. Розлади адаптації та їх класифікація. Посттравматичний стресовий розлад. Бойова психічна травма, включно внаслідок катування та насильства.	2	1
9.	Тема 9. Шизофренія, шизоафективні розлади. Афективні розлади. Епілепсія.	1	1
10.	Тема 10. Порушення психічного розвитку. Психічні розлади, що починаються у дитячому та підлітковому віці. Розлади особистості.	1	0
	Всього	14	6

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема 1. Історія, предмет та завдання сучасної психіатрії та наркології: роль і місце психолога у міждисциплінарному підході. Класифікація психічних розладів. Психопатологічна термінологія.	5	6
2.	Тема 2. Методи клініко-психопатологічного дослідження. Нормативно-правові аспекти діяльності психолога у сфері охорони здоров'я. Роль психолога у структурі амбулаторної і стаціонарної допомоги в психіатрії і наркології. Етичні принципи міждисциплінарної реабілітації психічних захворювань і розладів.	6	7
3.	Тема 3. Психопатологія пізнавальних процесів. Порушення відчуттів та сприйняття. Порушення уваги, пам'яті та інтелекту. Типологія порушень мислення. Порушення емоційно-ефекторної сфери. Порушення свідомості та самосвідомості.	6	8
4.	Тема 4. Психопатологічні синдроми. Непсихотичні, психотичні та дефектно-органічні. Особливості клінічної психодіагностики.	6	8

5.	Тема 5. Екзогенні органічні психічні порушення. . Психічні порушення при черепно-мозкових травмах. Поняття бойової психічної травми.	4	8
6.	Тема 6. Геронтопсихіатрія. Особливості психічної патології похилого та старечого віку. Етіологія вродженості та набутості розумової відстаності.	5	8
7.	Тема 7. Наркологія: хвороби залежності. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю. Психічні та поведінкові розлади в наслідок вживання наркотичних та інших психоактивних речовин (наркоманія та токсикоманія).	7	9
8.	Тема 8. Психогенні захворювання. Невротичні розлади. Розлади адаптації та їх класифікація. Посттравматичний стресовий розлад. Бойова психічна травма, включно внаслідок катування та насильства.	7	9
9.	Тема 9. Шизофренія, шизоафективні розлади. Афективні розлади. Епілепсія.	5	8
10.	Тема 10. Порушення психічного розвитку. Психічні розлади, що починаються у дитячому та підлітковому віці. Розлади особистості.	7	9
	Всього	68	80

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок огляду пацієнта.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з банком тестових завдань, самостійне вирішення клінічних завдань.

8. Методи контролю і критерії оцінювання результатів навчання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усне опитування, тестування, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: залік.

Структура поточного оцінювання на практичному занятті:

- Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінювання роботи із пацієнтом з теми заняття:
 - методи: оцінювання: а) комунікативних навичок спілкування з пацієнтом, б) правильність призначення та оцінки лабораторних та інструментальних досліджень, в) дотримання алгоритму проведення диференціального діагнозу г) обґрунтування клінічного діагнозу, д) складання плану лікування
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2;

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, приймає активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду хворого, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.

Добре «4»	Здобувач добре володіє матеріалом, приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого з суттєвими помилками.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду хворого.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з одним десятковим знаком після коми.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

10. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус
- Методичні розробки до лекцій
- Методичні розробки до практичних занять
- Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клінічні завдання
- Електронний банк тестових завдань

11. Перелік питань для підготовки здобувачів до підсумкового контролю

1. Предмет психіатрії та наркології
2. Завдання психіатрії та наркології
3. Основні етапи розвитку психіатрії.

4. Структура психіатричної та наркологічної допомоги, психіатричної лікарні й диспансеру.
5. Принципи догляду за психічно хворими.
6. Основні фактори етіології психічних розладів
7. Основні патогенетичні механізми психічної патології
8. Правові принципи психіатричної допомоги. Сучасна концепція охорони психічного здоров'я в Україні.
9. Роль лікаря соматичного профілю в наданні медичної допомоги хворим із симптоматичними психічними порушеннями.
10. Перша і невідкладна допомога хворим із психічними порушеннями, основні показання до госпіталізації.
11. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів відчуттів, сприймань та уявлень
12. Класифікація та визначання порушень відчуттів: гіперестезії, гіпестезії, анестезії, сенестопатії.
13. Класифікація та визначання порушень сприймань: ілюзії, психосенсорні розлади, галюцинації.
14. Вікові особливості розладів відчуттів, сприймань та уявлень.
15. Класифікація та визначення порушень пам'яті
16. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів пам'яті.
17. Класифікація та визначення порушень мислення та інтелекту. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів мислення та інтелекту.
18. Способи виявлення розладів мислення та інтелекту. Класифікація та визначення порушень емоцій
19. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів емоцій. Способи виявлення розладів емоцій.
20. Класифікація та визначення порушень ефекторної сфери
21. Психофізіологічні та гебефренічні, деліріозні, онейроїдні, аментивні, астеничної сплутаності свідомості, сутінкового стану
22. Основні клінічні форми соматогенних психозів.
23. Психічні розлади при вагітності, у післяпологовому та лактаційному періодах.
24. Психічні розлади при пухлинах головного мозку.
25. Психічні розлади при пухлинах позамозкової локалізації.
26. Особливості психічних розладів при ендокринних захворюваннях.
27. Основні принципи терапії, реабілітації та профілактики психічних розладів при ендокринних та соматичних захворюваннях.
28. Класифікація психічних порушень при гострих та хронічних інфекціях.
29. Особливості психічних порушень при сифілісі мозку, прогресивному паралічі.
30. Психічні розлади у ВІЛ-інфікованих.
31. Принципи лікування психічних розладів при гострих і хронічних інфекціях.
32. Психічні порушення у гострому періоді черепно-мозкової травми, їх лікування та профілактика.
33. Поняття, психоактивних речовин, феноменів вживання та залежності.
34. Особливості і перебіг наркологічних захворювань по фазах.
35. Вплив алкоголю на вищу нервову діяльність людини.
36. Просте алкогольне сп'яніння, його ступені, індивідуальні особливості, діагностика, надання медичної допомоги при гострих алкогольних отруєннях.
37. Патологічне алкогольне сп'яніння, діагностика, судово-психіатрична експертиза.
38. Алкоголізм, його критерії, наркоманічний синдром при алкоголізмі. Діагностика алкогольного абстинентного стану, медична допомога.
39. Стадії алкоголізму, особливості деградації особистості.
40. Затяжні метаалкогольні психози.
41. Поняття психогенного розладу
42. Етіологічні та патогенетичні фактори психогенних розладів
43. Класифікація психогеній.
44. Визначення понять емоційно-стресова, адаптаційна реакції, неврози.
45. Клінічна картина неврастенії.
46. Класифікація та клінічна картина тривожних розладів.

47. Клінічна картина обсесивно-компульсивного розладу та дисоціативних розладів
48. Депресивні невротичні розлади.
49. Моносимптомні неврози у дітей.
50. Класифікація, клінічна картина та лікування соматоформних розладів
51. Лікування та профілактика неврозів.
52. Визначення поняття шизофренії. Причини шизофренії.
53. Основні клінічні форми шизофренії. Типи перебігу шизофренії. Кінцевий стан шизофренії. Поняття про ремісію та дефект. Принципи терапії шизофренії
54. Клінічна картина маніакально-депресивного психозу. Циклотимія.
55. Масковані депресії.
56. Особливості афективних розладів у дітей і підлітків.
57. Принципи терапії хворих на афективні розлади..
58. Розлади особистості та поведінки у дорослих, фактори, що сприяють їх розвитку.
59. Причини олігофренії та класифікація за етіологічними ознаками. Принципи терапії, корекції, експертизи, реабілітації при олігофреніях. Організація навчально-виховного та трудового процесу при олігофренії. Клінічні форми олігофренії. Сомато-неврологічні прояви олігофренії.
60. Визначення поняття ранній дитячий та атипичний аутизм. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування. Принципи корекції та реабілітації.

12. Рекомендована література

Основна

1. Блек Д. В., Андреасен Н. К. Вступ до психіатрії : посіб. : 7-ме вид. / Д. В. Блек, Н. К. Андреасен; пер. з англ. за ліц. *Introductory Textbook of Psychiatry*, 7th ed. ; ліц. угода з American Psychiatric Association. – Київ : Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2024. – 615 с.
2. Гавенко В. Л., Бітенський В. С. Психіатрія і наркологія. – Київ : Медицина, 2020. – 512 с.
3. Кожина Г. М., Марута Н. О., Юр'єва Л. М. та ін. Психіатрія та наркологія в загальній медичній практиці : навч. посіб. – 2-е вид., стер. – Київ : ВСВ «Медицина», 2023. – 344 с.
4. Ліб К. (заг. ред.). Психіатрія та психотерапія: інтенсивний курс : посіб. : 10-те вид. ; пер. з нім. за ліц. *Intensivkurs Psychiatrie und Psychotherapie*, 10th ed. (2023) ; ліц. угода з компанією Elsevier GmbH, Urban & Fischer Munich. – Київ : Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2024. – 596 с.
5. Марута М., Кожина Г. Психіатрія та наркологія в загальній медичній практиці. – Київ : Медицина, 2019. – 344 с.
6. Нові клінічні протоколи: Психіатрія. – Київ : Професійні видання, 2020. – 265 с.
7. Погорелов І. І., Манаєнкова О. Д. Психіатрія і наркологія : підруч. / І. І. Погорелов, О. Д. Манаєнкова. – 3-є вид., випр. – Київ : ВСВ «Медицина», 2023. – 319 с.
8. Скрипніков А. М., Животовська Л. В., Боднар Л. А., Сонник Г. Т. Психіатрія та наркологія : навч.-метод. посіб. – 2-е вид., стер. – Київ : ВСВ «Медицина», 2021. – 224 с.
9. Скрипніков А. М. та ін. Психіатрія та наркологія. – Київ : Медицина, 2021. – 224 с.

Додаткова

1. Герасименко Л. О., Скрипніков А. М., Ісаков Р. І. *Психогенні психічні розлади: навчально-методичний посібник*. – Київ: ВСВ «Медицина», 2021. – 208 с.
2. Демчук О. В., Золотарьова О. А., Ковалик О. О. та ін. Вплив катастроф і війн на психічне здоров'я особистості та суспільства. Повідомлення п'яте: перетворення індивідуальної оперативної бойової психічної травми на колективну соціально-психологічну, соціально-культурну // *Mental Health: Global Challenges of XXI Century*. – 2019. – DOI: <http://doi.org/10.32437/IPSIProceedings.Issue-2019>.
3. Депресія: погляд психотерапевта: наук.-попул. вид. / В. Ю. Юнак. – Київ: ВСВ «Медицина», 2023. – 334 с.
4. Ісаков Р. І. *Психосоматична патологія*. – Київ: ВСВ «Медицина», 2023. – 167 с.
5. Калашников В., Стоянов О., Олексюк-Некхамес А. та ін. Патогенетичні механізми та клінічні

- особливості лікування алкогольної невропатії // *International Neurological Journal*. – 2025. – Т. 21, № 4. – С. 239–247. – DOI: 10.22141/2224-0713.21.4.2025.1182.
6. Кожина Г. М., Марута Н. О., Юр'єва Л. М. та ін. *Психіатрія та наркологія в загальній медичній практиці: навчальний посібник*. – Київ: Медицина, 2019. – 344 с.
 7. Кожина Г. М., Мішієв В. Д. *Дитяча психіатрія*. – Київ: Медицина, 2014. – 376 с.
 8. Корольчук О. Л. Посттравматичний стресовий розлад як новий виклик сучасній Україні // *Інвестиції: практика та досвід*. – 2016. – С. 104–111.
 9. Логановський К., Масюк С., Бузунов В. та ін. Radiation Risk Analysis of Neuropsychiatric Disorders in Ukrainian Chornobyl Catastrophe Liquidators // *Frontiers in Psychiatry*. – 2020. – Vol. 11:553420. – DOI: 10.3389/fpsy.2020.553420.
 10. Марута Н. А., Ярославцев С., Опря Є. та ін. Особливості психічного стану пацієнтів у контексті клінічної психології // *Clinical Psychology*. – 2021. – Т. 12, № 3. – С. 400.
 11. Опря Є., Пустовойт М. Міліотерапія як метод покращення якості життя літніх людей // *PMGP* [інтернет]. – 2021. – Т. 6, № 1. – e0601293. – [Цит. за: 14 серпня 2025]. – Доступний у: <https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp/article/view/293>.
 12. Oprya Ye., Pustovoyt M., Biesieda Ya., Kozishkurt Ye. Peculiarities of mental pathology at psychiatric patient with the comorbid somatic disorders // *Journal of Education, Health and Sport* [online]. – 2021. – Vol. 11, no. 5. – P. 348–355. – [Accessed 14 Aug 2025]. – DOI: 10.12775/JEHS.2021.11.05.037.
 13. Погорелов І. І., Манаєнкова О. Д. *Психіатрія і наркологія: підручник (ВНЗ I—III р. а.)*. – Київ: Медицина, 2018. – 422 с.
 14. *Психіатрія. Збірник тестових завдань: навчально-методичний посібник* / Г. Я. Пилягіна, Т. О. Гончар, А. Г. Бондарчук, О. В. Зубатюк, Ю. Я. Челядин. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B5eFD4XXvyN8ekI4U9BTVFaeU0/view>
 15. Стівенс Л., Роден І. *Психіатрія: текст і кольорові ілюстрації: посіб.* : 3-тє вид. – Київ: ВСВ «Медицина», 2025. – 134 с.
 16. Чабан О. С., Хаустова О. О., Омелянович В. Ю. *Невідкладна допомога в психіатрії та наркології*. – Київ: Медкнига, 2019. – 172 с.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. <http://moz.gov.ua> – Міністерство охорони здоров'я України
2. www.ama-assn.org – Американська медична асоціація / [American Medical Association](http://www.ama-assn.org)
3. www.who.int – Всесвітня організація охорони здоров'я
4. www.dec.gov.ua/mtd/home/ - Державний експертний центр МОЗ України
5. <http://bma.org.uk> – Британська медична асоціація
6. www.gmc-uk.org - General Medical Council (GMC)
7. www.bundesaerztekammer.de – Німецька медична асоціація
8. <https://ua.inpn.com.ua/> - Інститут неврології, психіатрії та наркології
9. <https://ipsycho.knu.ua/> - Інститут психіатрії КНУ ім. Т. Шевченка